

Register.

Avd. Sida.

1.	1	Brev till Rikets Herrar av d. 22 juni 1811.
	2.	Förordnande till Justitie Cancellor.
	3.	Rapporter från Hofkanslern Friherre Wetterstedt.
till L. v. Engerström. (utrikes stadsminister).
	4.	Brev från Domprosten D;r J. Hellman till Engerstöm.
	5	Brev från Professor Munck af Rosensköld till
Engerström ang. fångarna på Malmöhus sanitära
förhållande därstädes.
	6.	Brev från Carl Johan till Landshövdingen
Greve von Rosen.
	7.	Ang. Justitie Cantslern.
	8.	Brev till Toll från Carl Johan.
	9.	Brev till Götha Hof Rätt, från Carl Johan.
10.	- " -- " "	från Carl Johan.

Drottningholms Slott
1811 den 22. Junii.

Bref

Till En af Rikets Herrar
Fältmarskalken m.m.

Friherre I. C. Toll om Lagman
O. Hedenstiernas förordnande att i
egenskap af Justitio Cancellor bevista
undersökningarne om de i Skåne före-
fallne uproriske upträden.

U.M.A.K.O.H.S.

E.D.F.

Carl Johan

L.P. Risell

Exped: S.D.

N° 60.

Till En af Rikets
Herrar, Fältmarskalken
m.m. Friherre Toll

Carl etz. etz. Vår synnerliga
 ynnest etz. etz.

I anledning af Eder underd:
 Skrifvelse den 17 i denna månad,
 angående nödvändigheten deraf
 att någon å Justitio Cancellers
 Embetets vägnar måtte i Nåder
 utses för att öfvervare de under-
 sökningar, som komma att an-
 ställas, angående de i Skåne sig
 tilldragne uproriske företag,
 hafva Wi under denna dag i Nåder
 förordnat Lagmannen Ädel och
 Wälbördig O. Hedenstierna, att
 i egenskap af Justitio Cancellers
 genast begifva sig till Skåne
 för att tillse det dessa under-
 sökningar med möjligaste skynd-
 samhet företages, hvilket vi
 härmed hafva velat Eder i Nåder
 tillkännagifva. Wi befalle Eder et
 tz. etz. Drottningholms Slott
 den 22. Junu 1811.

U.M.A.K.O.H.S.

E.D.F.

Carl Johan

L.P. Rise11

Drottningholms Slott

1811. den 22 Juni.

Förordnande

För Lagmannen O. Hedenstierna, att i
egenskap af Justitio Cancellor bevista
undersökningarne rörande de i Skåne
förefallne uproriske upträden.

U. M. A. K. O. H. S.

E. D. F.

Carl Johan

L. P. Risell

Exped: S.d.

N° 61.

Kongl: Majst: vill härmed
i Nåder hafva förordnat
Lagmannen Ädel och Wälbördig
O. Hedenstierna, att i afseende
på de i Skåne förefallne oro-
lige och upröriske upträden,
i egenskap af Justitio Cancell-
ler öfvervara de undersök-
ningar, som i anledning
häraf komma att anställas:

Och äger Lagmannen
Hedenstierna att under denna
dess befattning njuta den
Skjuts och det Tractamente
författningarne för Justitio
Cancellern bestämmer.

Drottningholms Slott den
22. Juni 1811.

U. M. A. K. O. H. S.

E. D. F.

Carl Johan

L. P. Risell

Hofkanslern friherre G. af Wetterstedt till
L. v. Engeström.

Christianstad den 25 Juni 1811.

Eders Excellence.

Jag har i tvenne dagar varit här, för att afbi-
da utvecklingen af de betydliga upträden, som ägt rum
på slättbygden. Jag hoppas, att de nu äro slutade, e-
huru allmänheten bland bönderna är långt ifrån att
vara god. Resande äro i dag hitkomne från Lund, som
funnit allt stilla. Insurgenterna, sprängde och för-
skrämd, skola dock ännu uppehålla sig i skogarne af
fruktan att återvända till sina hemvist och der blif-
va häktade.

H. Exc. Toll äger en stor förtjenst af ord-
ningens bibehållande i provinsen. Alla instämman deruti.
Han förtjenar något offentligt vedermäle af Konungens
nåd. Han kan endast bli grefve, och jag undrar, om han
ej anser denna nåd för dyrköpt. Approbation och fram-
tida förtroende torde törhända mest smickra honom.

För Baron Stjernblad hafva bönderna före huf-
vudbataljen vid Klågerup utdruckit allt hans gamla
Tokayervin. ---

Ramlösa den 11 Juli 1811.

- - - - - Allt är nu lugnt och stilla här i lan-
det. Ovedersägligen har Grefve G. Rosen gjort sig li-
ten möda att upplysa allmänheten om grunderna til för-
stärknings manskapets utgörande, och de underlydande
tjenstemän, länge vana att styra sig sjelfva, hafva
sömnigt tilvägagått, innan utbrottet skedde. Hade fol-
ket varit rätt uplyst af prästerskap och embetsmän, så
hade mycken oordning blifvit förekommen. Alla instämman
deri, att Grefve Rosen i sitt hjertas oskuld aldrig
befarat något motstånd och derföre ej gifvit sig mödan
att förutse och afböja möjligheten deraf.

Tonen, äfven hos den indelta truppen, är för-

träfflig. En husar af Månstorps sqvadron vid Skånska Husar Regementet, såg sin far döds skjuten vid Klågerup, men högg sjelf icke dess mindre sin egen bror och tog honom til fånga under yttrande, att den förre var värd sin död och den sednare det märke han hade fått.

Grefve Hampus Mörner har varit här öfver en dag. Han gjorde värkligen en vigtig tjenst åt staten, då han utan ordres marcherade ut från Malmö och i sin linda qväfde insurrectionen. Han synes vänta med någon slags otålighet ett vedermäle af Konungens nåd. Ofta förbigången, synes mig hans förnämsta åhåga nu vara rikta på Svärds-Ordens-Commendeursband. Skulle han kunna erhålla det, så torde, för opinionens skuld, han heldre böra få det sig tillsändt nu genast än att vänta till en allmän promotion i höst.

Här smickrar man sig ännu med Kronprinsens hitkomst. Upgifterna därom äro lika skiljaktiga som om Hofrättens först allmänt annonserade och nu mera, som det synes, inställda ankomst til Lund.

Hvem skall blifva biskop i Lunds stift? H:r Faxé är orsaken til Fliinge Stuteries kullkastande. Detta rekommenderar honom ej hos en Konung, som är militaire. - - -

Ramlösa den 25 Juli 1811.

- - - - Här fruktas allmänt, att Rosen får behålla länet, hvilket inger stort misstroende til lgnets bibehållande i framtiden. Med stor längtan afvaktas underrettelsen om biskops nominationen. - - -

Ramlösa den 28 Juli 1811.

- - - - Major Stjernsvärd var nu hos mig. Han har blifvit underrättad derom, att Kronprinsen misstänker honom för förklenliga yttranden om dess höga person, delaktighet i bonduproret, samt fortfarande activ tilgifvenhet för Gustaf Adolph. Stjernsvärd var mycket affecterad öfver dessa beskyllningar. Hans gods har varit lydigt och stilla. Han erbjuder sig, om så påfordras,

att genast komma up til Stockholm och rättfärdiga sig emot hvar och en som kunnat angifva dess yttranden och gärningar. Han bad mig skrifva derom til Eders Excellence, som torde af vanlig kärlek för rättvisan vara af den godheten och härom tala med Kronprinsen. Jag har hört Stjernswärd endast önska, att H.K.H:t måste taga sig mera magt till alla anarkisters kullslående inom riket.

Ut in litteris 1).

Domprosten d:r J. Hellman till L. v. Engeström.

Det torde redan hafva kommit till Eders Excellences och regeringens kännedom, att ibland flera medbrottsliga uti bonduploppet vid Helsingborg äfven befinnes en prästman, benämd Timmelin, som bevisligen varit concepist till en af bondedrengarne till landshöfdingen i Helsingborg framgifven skrift.

Professor Eberh. Z. Munck af Rosensköld till
L. v. Engerström.

Lund den 28 November 1811.

Eders Excellences graciösa bref af den 19:de dennes har jag haft den äran bekomma och med de lifligaste känslor af undersåtlig vördnad och tillgifvenhet emottagit förklarandet af H. K. H. kronprinsens nådiga vilja och välbehag. På det högsta angelägen att icke i något afseende misskännas af Eders Excellences, som visat mig så utmärkt ynnest och äfven förtroende, vågar jag till svar på vissa delar af Eders Excellences bref andraga följande: Hvad jag i min rapport anförde till försvar emot anklagelserna var icke i förmodan, att de å högre ort redan blifvit gjorda utan i afsigt att vederlägga dem såsom skäl för att förbjuda mig vidare besöka de sjuke på slottet i Malmö och för det ändamålet anmälde af v. commendanten hos v. landshöfdingen och H:s Exc. baron Toll. Tvärtom borde jag kun-

nat förutse, att dessa anklagelser icke nu direkte skulle vara framförde till högre ort, emedan jag genast förklarade vederbörande, att jag i sådant fall skall begjära undersökning öfver mitt förhållande. Om det var öfverflödigt att beklaga sig på högre ort öfver en skymf, som vederfarits mig för det jag besökte de sjuke i barackernas fängelser, utan afseende på egen fara för smitta, i afsigt att med enskilda råd söka till (att) aflägsna faran för andra, så blir det ock för mig öfverflödigt att vidare i mitt fädernesland göra sådana besök, alltid mig tillåtne och äfven ibland begagnade i främmande länder, eller att sträcka min verkningskrets utom de gränser, som min egentliga embetsbefattning föreskrifver. Mina besök på slottet förbödos långt innan man fick veta, att jag skrivit till Stockholm, och mitt fel har härledt sig från mitt förutseende af fruktlösheten att vänta tillräcklig åtgärd här nere, innan befallning kom från högre ställe. Men en sådan åtgärd dröjdes flera dagar, sedan jag blifvit authoriserad att därom påminna, och uppmärksamheten väcktes först till fullo, då stadsfiskalen i Malmö äfven fick ordres undersöka tillståndet bland fångarne.

Oaktadt detta förutseende hade jag visserligen icke underlåtit uppvakta konungens befallningshafvande i länet med min framställning, om jag då vetat mig vara blott som embetsman vid Lunds universitet och Ramlösa brunn berättigad att göra den och honom att emottaga den.

Eders Excellence täcktes ock tillåta mig förklara mig i anseende till Eders Excellences apostilla.

Jag åberopade Öfverstelöjtnant Björnstjerna som bestyrkande vittne, men icke i anseende till allt hvad jag anförde, ty jag såg honom blott en kort tid på platsen. Någon beskedlighet hos bönderna har icke jag heller vittsordat, men väl sagt, att "högst 3 ä 4 af dem hörde jag tala i en stursk och trotsig ton, men utan oljud eller minsta ovett." Ryttnästare Geijers rapport contradicerar också mitt vittnesmål, men hans inför domstol på ed aflagda betyg gör det icke, hvarför jag tager mig friheten bifoga det. I en

sak emellan allmogen å ena och militair possessionater å andra sidan, borde, ceteris, paribus, dens omdöme vara mest opartiskt, som tillhör ingendera och som gjort sin lycka, och aldraminst den misstänkas gynna bönderna, som sjelf är adelsman och har en del af sitt soutien af possesionaterna samt slägtingar bland dem och militairen, som länge sjelf haft en enthousiastisk hog för militairen och annars tagit partie af svenska allmogen mycket för det han känt dess militairiska hog, då den ej missbrukas som under sista kriget. I Karl XII:s krig tålte allmogen de tätaste utskrifningar utan knot, ty de fördes döden till mötes mera på ärans bana än på sjuksängen. - Hvad som i mitt vittnesmål sades om böndernas förfäder, som på samma fält utdrifvit danskarna, var visst icke af dem uppfunnit, ty det var mina egna ord, nemligen följande: "jag fann menigheten samlad o-beväpnad, icke i en enda skock utan i flera afdelningar, dock de från Kullen blåklädda alla åt Allerums vägen, de öfriga med hvitgrå tröjor längre bort nedåt Fredricsdal, De stodo alla på samma fält där deras förfäder 100 år förut, efter en kort tids inöfning i vapen, under en Stenbock slagit danskarne etc." Om ej Kullaboarna kunnat då befinna sig i svenska krigshären, kunde åtminstone de öfrige Luggedehäradsboar det, och vid Helsan voro församlade drängar från hela Luggede härad.

Ordföranden i hofrätten och tjenstförrättande justitie cantzleren hafva här ej yttrat lika tankar om mitt vittnesmål med de lagkunnige, som Eders Excellence talt med. Jag tillstår dock, att jag som vittne gick ut om gränserna af mitt vittnesmål, men därför icke af sanningen.

Kan det ringaste skäl till misstanke om egennyttig eller äregirig afsigt uppgifvas emot mitt förhållande i hela denna bondsak, så skall jag ej längre smickra mig med att hafva härutinnan åt mina sista stunder besparat mig en tröst för så många begångna fel och jag skall ej längre tro mig vid detta tillfälle haft för ögonen en berömd författares ord:

Ce n'est qu'en se devouant à son à ses sentimens qu'on est vraiment vertueux; cést alors seulement qu'une puissance céléste subjugué en nous l'homme mortel.

Sedan jag af v. landshöfdingen blef för 3 veckor sedan tillsagd att ej taga någon befattning med de sjuka fångars sjukvård, har jag icke heller gjort något besök på slottet i Malmö.

Jag vågar erinra om Eders Excellence gracieusa löfte i Stockholm i anseende till inneliggande inlaga om nådigt tillstånd för en utrikes resa, och framhårdar jag med djupaste vördnad. - - -

Lund den 19 December 1811.

- - - - I förra veckan var jag åter på slottet i Malmö, för sista gången sedan jag på H. K. Höghets genom Eders Excellence mig meddelade befallning besökt det. Jag fann ännu sjuka, reconvalescenter och friska melerade med hvarandra, otillräcklig vädring m. m., men sjukantalet minskat till 16, sedan af 111 öfver 50 varit sjuka, 5 eller 6 dött på stället, en sedan han fått, som nyss tillfrisknad, på egen begäran undergå sitt straff och förts hem, där aflidit o. s. v. Mina råd hade således ganska ofullkomligen följts; äfen dett att flytta de sammanpackade fångar i större rum hade först 8 dagar efter verkställts. Jag hade om allt detta gjort framställning både till v. landshöfding och commendant. Men då man förklarade mig, att det endast tillhörde Doct. Wejlander att göra en sådan, fann jag nu ett förnyande deraf vara fåfängt och äfven mindre angeläget än förra gången, emedan sjukdomen, förmedelst ett färre antal af dem som ej haft den, till sjukantalet aftagit. Jag vågar anföra detta, icke för att beskylla någon utan för att undskylla mig. Måtte ej så kallade reconvalescenter för tidigt skickas hem och sprida smittan på landet. - - - -

H.B.

Drottningholms Slott

1811. d. 11 Julu

Bref

till Landshöfdingen
Grefve Rosen i Malmö
om belöningars utsättande för dem
som uptäker Anstiftare af de i
Skåne förefallne oroligheter.

Carl Johan

Fredr: Wåhlin.

Underskr. d. 11 Julu.

Exped. d. 12. di

N° 34.

Till Landshofdingen
Grefve Rosen

Carl etz.

Wår ynneste etz: WI hafva redan förut meddelat vederbörande Wår Nådiga vilja, att vid de uti Skåne började Undersökningar, rörande derstädes förefallne oroligheter, uppmärksamheten må med sorgfällighet rigtas till de verklige Upphofsmännens upptäckande; Och för att än vidare så vidt möjligt är befordra detta ändamål, hafva WI i Nåder funnit godt härigenom förordna: att hvem som hädanefter angifver och upptecker den, eller de Personer, hvilka varit verkliga Upphofsmän och Anställare af de inträffade oroligheterna och derom företer sådane bevis, att han eller de genom dem verder om brottet lagligen öfvertygade och de utvägar derjemte uppdagade, som till Allmogens upphetsande och förledande blifvit nyttjade, har, att af Oss undfå en belöning af Ettusende, till och med Tre Tusende Rikd Banco, eller mera efter omständigheterna, äfven som att derest någon än vidare skulle beträdas, att söka uppvigla och förleda Allmogen till sådana olagliga företag, den som honom upptäcker och derom lagligen öfvertygar, likaledes har att förvändta en lika Summa, hvarom I ägen att låta Allmän kungörelse i Länet utfärda, och dervid jemväl erindra Allmänheten om det ansvar Lagen ålägger den,

som underlåter upptäcka dylika
brott, hvarigenom allmänna lugnet
och Samhälles Ordningen störas.
WI befalle etz..

Drottningsholms Slott
den 11 Julu 1811./.

Drottninghoms Slott d. 18
Juli 1811.

Bref

till tillförordnade Justitie Cantslern,
Lagman von Brinkman angående
förordnande för någon att i Advocatficals
Embetets vägnar hos en division af
Götha Hofrätt vara tjenstgörande i
Skåne.

Carl Johan

Fred: Wåhlin

Underskr: d. 18 Juli

Expid. d. 19 de

N° 65.

Tillförordnade

Justitie Cantsleren

Lagmannen

von Brinkman

Wår Ynnest etz. Sedan WI
under denna dag funnit
godt i Nåder förordna, att
en Division af Götha Hof-
Rätt ofördröjeligen begifver
Sig till Lund, att i afseen-
de på de i Skåne förefallne
brottsliga uppträden i
anledning af Förstärknings
Manskapets upprättande
med allt hvad dermed har
sammanhang taga den
befattning Hofrätt efter
Lag tillkommer: Så hafva
WI härigenom velat i
Nåder anbefalla Eder, att
utse Någon till hvilken i
äger förtroende, att under
nämnde Divisions vistande
i Skåne förrätta Advocat
Fiscals tjensten der-
städes, och kommer han
dervid att åtnjuta skjuts
och dag-tractamente efter
hvad i Författningarna för
Advocat Fiscaler i Privat
mål finnes stadgadt.

WI befalle etz.

Drottningholms Slott

d.18 Julü 1811.

Drottningholms Slott
1811 d. 27. Juni

Bref

till Fältmarskalken m.m.

Friherre Toll angående
Lagmannen von Brinkmans
utnämmande at i egenskap af Justitio
Canceller i Malmöhus län öfvervara
åtskillige mål, rörande der förefallne
uproriske upträden.

U. M. A. N. K. H. S.

E. D. F.

Carl Johan

L.P. Risell

und: samm dag

Exp: d. 28 Juni 1811

N° 79.

Till Fältmaskalken
Baron Toll.

Carl etz.etz. Vår synnerliga
 ynnest:etz.etz. Sedan I Uti
 underd: Skrifvelse af den 17.
 i denna månad tillkännagifvit
 att Allmogens i Malmöhus Län
 då ej dämpade uproriske före-
 tag och våldsamma upträden å
 så många ställen förefallit
 att undersökningar om uprors-
 stiftarna och medbrottslige
 vid åtskillige Domstolar måste
 företagas: Och I därför hem-
 ställt, att någon å Justitio
 Cancellers Embetets vägnar
 måtte förordnas att följa des-
 se mål med yttersta upmärksam-
 het: Så hafva Wi väl under den
 Lidne denna månad i Nåder up-
 dragit Lagmannen O.Hedenstierna
 att i sådan egenskap till orten
 afresa: Men som bemälte Lagman
 nu i und: anmält och med Läka-
 rebetyg styrkt, att han af
 sjukdom vore hindrad att ett
 sådant förordnande emotaga: Så
 hafva Wi i Nåder funnit godt,
 att i stället updraga samma
 befattning åt Lagmannen och
 Riddaren af Vår Nordstierne
 Orden G.von Brinkman, hvilket
 Wi härmed velat Eder i Nåder
 tillkännagifva.
 Wi befalle etz.etz.

Drottningholms Slott
 den 27. Junü 1811.

1811. d.30 Augusti.

Brev

till Götha Hof Rätt angående
den i Skåne Tjenstgörande
Hof Rätts Divisionens flyttning
derifrån till Jönköping

Carl Johan

Fred: Wählin

Underskr. d. 5. Sep.

Exped. till Hof Rätten i Lund
d. 6te Septemb.

N° 124.

Götha HofRätt.

Carl etz. Wår ynnest etz.
 Af förekomne omständigheter
 hafva Wi funnit godt i
 Nåder tillåta, att så snart
 den Division af Hofrt. som
 enligt Wår Nådiga befallning,
 Nu i Skåne är sysselsatt med
 uptagande och afdömande af
 målet rörande de der i Orten
 förefallne våldsamma och
 oroliga upträden deruti
 hunnit fatta sitt beslut och
 detsāma till Oss i und. hem-
 ställt, Ledamöterna af näm-
 de Division må begifva sig
 derifrån och i Jönköping
 afvakta Wårt meddelande
 Nådiga svar: villjande Wi
 framdeles i Nåder förordna
 huru och i hvad ordning Edert
 Utslag sedermera må de till-
 talade kungöras.
 Wi befalle etz.

Drottningholms Slott
 d. 30 Augusti 1811.

1811. d. 10. Oct..

Bref

Til Götha HofRätt

angde

de i Skåne sistl. Som-
mar förefallne uprori-
ske företag, och de
därföre anklagade
Personer.

U.M.AN.Ks och H.F.

S: D.C.

Carl Johan

L Böne.

underskrif. d. 10. Oct.

Expid. d. 11. d^o

No 35.

Til Götha HofRätt

Carl etc. etc.

Wår ynnest etc. TroMän och Tienare. etc.
 Wi hafwer i Nåder låtit Oss föredragas
 Eder underd. skrifwelser af d. 17,20.och 26.
 sistl. Aug. samt d. 2,3,5,9, och 10. September detta
 År, jemte Edre, under samma dagar affattade,
 och Wårt Nådiga skärskådande i underdånighet
 Hemställte, samt med berörde Edre skrifwelser
 insände Tio särskilte Utslag, angående de
 uproriske företag och orolige upträden, som
 i Junü Månad detta År i Skåne förefallit,
 jemte de för samma brott, eller för mer och
 mindre delagtighet däruti, angifne flere
 Personer: Och länder Eder därå til Nådigt
 swar, det Wi, af Gunst och Nåde, wille
 hafwa de Sextio Personer, af hwilka I dömt
 hwar tionde man at, efter lottning, mista
 lifwet och warda hallshugne, från en sådan
 lottning förskonade, samt tillåte at desse
 60. brottslige måge i stället anses med de
 bestraffningar, som I för hwar och en af
 dem derest Han från straffet droge sig fri,
 utsett; Men i alt öfrigt ägen I at berörde
 Edra Beslut utfärda i enlighet med de Utslag
 I til Oss insändt. Ransakningarne återfölja:
 Och Wi befalle Eder Gud Allsmächtig Nådeligen.
 Stockholms Slott d. 10. Oct. 1811.